

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 58 0 P 186361 17 Spp
Sarajevo, 12.12.2017. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, odlučujući o zahtjevu Općinskog suda u Mostaru za rješavanje spornog pravnog pitanja od 08.11.2017. godine, na osnovu člana 61 d. Zakona o parničnom postupku („Službene novine F BiH“ broj. 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15, u daljem tekstu ZPP), te odredbe člana 18. Pravilnika o unutrašnjem sudskom poslovanju Federacije Bosne i Hercegovine i Brčko Distrikta („Službeni glasnik BiH“ broj. 66/12 i 40/14), na sjednici Građanskog odjeljenja održanoj dana 12.12.2017. godine donio je sljedeću:

ODLUKU

Odbija se zahtjev Općinskog suda u Mostaru za rješavanje spornog pravnog pitanja u predmetu tog suda broj: 58 0 P 186361 17 P, koja glase:

1. Da li je ugovor o kolektivnom osiguranju lica ništav ukoliko polica osiguranja ne sadrži ime i prezime lica na čiji se život osiguranje odnosi i datum njegovog rođenja kao obavezne elemente propisane članom 943. ZOO, u vezi sa članom 901. ZOO, nego samo naznaku da se radi o zaposlenicima ugovarača osiguranja i to kako trenutnim tako i budućim, sve dok su u radnom odnosu (opis iz ugovora).
2. Ako je ugovor ništav, a isti je u cijelosti realizovan od strane ugovarača osiguranja kroz plaćanja premija za sve zaposlenike, ali i od osiguravača kroz isplate naknade za nastupanje osiguranog slučaja pojedinačno osiguranicima-zaposlenicima ugovarača kod kojih je nastupio osigurani slučaj, te kasnije i kroz isplatu naknade za slučaj doživljenja ugovarača osiguranja nakon promjene korisnika osiguranja, da li se na takvom ništavom pravnom osnovu može zasnivati pravo na naknadu štete (naknada za slučaj doživljenja) na ime očekivane dobiti od strane ranije opisno određenog korisnika osiguranja.
3. Da li predmetni ugovor o osiguranju po svojoj prirodi predstavlja ugovor o osiguranju u korist i za račun trećeg na način predviđen članom 905. ZOO ili ugovor o osiguranju života koji se odnosi na život nekog trećeg na način predviđen članom 946. ZOO ili članom 957. ZOO, odnosno da li činjenica se radi o osiguranju života koje se odnosi na život nekog trećeg, shodno članu 946. ZOO isključuje mogućnost zaključenja takvog ugovora o osiguranju u korist i za račun trećeg na način predviđen članom 905. ZOO.
4. Ako se radi o ugovoru o osiguranju u korist i za račun trećeg na način predviđen članom 905. ZOO da li se tužitelji, kao zaposlenici ugovarača osiguranja, mogu smatrati korisnicima osiguranja za slučaj doživljenja (istek osiguranja) iako nisu

potpisali policu osiguranja, niti plaćali premiju osiguranja ili preuzeli obavezu plaćanja, te da li se u tom slučaju shodno članu 957. ZOO ima smatrati obaveznom njihova saglasnost za određivanje korisnika osiguranja, te ako jeste da li isto važi i za korist za slučaj nastupanja osiguranog slučaja i/ili za slučaj doživljenja (istek osiguranja) ili se predmetna Odluka broj: I-6478/07 od 12.11.2007.godine i Sporazum o ispunjenju obaveza broj: 20114/2008 i broj:25/08 od 28.01.2008.godine mogu smatrati dokumentima kojima je prvotučeni iskoristio svoje pravo prvenstvene naplate potraživanja na ime plaćene premije osiguranja kao i troškova osiguranja, sve shodno članu 905. stav 3. ZOO.

5. Da li odredba člana 959. ZOO reguliše korist po osnovu nastupanja osiguranog slučaja i /ili i po osnovu doživljenja (istek osiguranja) te da li je s obzirom da se nesporno radilo o koristi bez naknade (stav 3.), činjenica da je prvotučeni u godini u kojoj je izvršena promjena korisnika osiguranja poslovao sa milionskim gubitkom, od uticanja na njegovo pravo na promjenu korisnika osiguranja.
6. Ako se radi o ugovoru o osiguranju života koji se odnosi na život nekog trećeg iz člana 946. ZOO da li nepostojanje pismene saglasnosti lica za čiji se slučaj smrti odnosi osiguranje, a koje je u samoj polici koju nije potpisalo označeno kao korisnik bez navođenja imena, predstavlja razlog radi kojega odredba o određivanju korisnika ostaje bez dejstva na način predviđen članom 964. ZOO i u vezi sa naknadom za slučaj doživljenja (istek osiguranja) ili razlog za ostanak cijelog ugovora o osiguranju bez pravnog dejstva.
7. Da li nakon eventualnog ostanka bez dejstva odredbe o određivanju korisnika, ugovarač osiguranja ima pravo bez posebnog uključenja ranije određenog korisnika po toj odredbi, odrediti novog korisnika osiguranja za slučaj doživljenja (istek osiguranja)
8. Da li se drugotučeni, kao osiguravač, nespornom isplatom prvotučenom ukupnog iznosa od 12.328.703,87 KM u cijelosti oslobodio svoje obaveze prema tužiteljima kao eventualnim korisnicima osiguranja za slučaj doživljenja (istek osiguranja) shodno članu 965. ZOO, čime bi eventualni korisnici osiguranja stekli pravo da zahtijevaju vraćanje od prvotučenog.

O b r a z l o ž e n j e

Dopisom od 08.11.2017. godine Općinski sud u Mostaru dostavio je ovom sudu, uz kompletan spis, zahtjev za rješavanje spornog pravnog pitanja, u smislu člana 61. a. stav 1. ZPP.

U zahtjevu se navodi da se u tom sudu vodi nekoliko postupaka protiv tuženih, koji su nastali razdvajanjem prvobitnog zahtjeva po tužbi 1219 tužitelja, kojim tužitelji traže utvrđenje ništavosti Odluke i Sporazuma, te sljedstveno tome naknadu štete..

Iz stanja spisa proizilazi da je tuženi “Elektroprivreda HZ HB” d.d. Mostar, kao ugovarač osiguranja, sa tuženim Croatia osiguranje d.d. Ljubuški, kao osiguravačem, dana 24.12.1997. zaključio Ugovor o kolektivnom osiguranju života za sve zaposlenike prvotučenog,

da bi tokom 2006. godine dio zaposlenika prvotuženog preuzeo trećetuženi kao svoje zaposlenike.

Navedenim ugovorom o osiguranju su određeni i definisani osigurani period od 01.01.1998. do 31.12.2007.godine, osigurani slučajevi, a kao osiguranici određeni su svi zaposlenici prvotuženog koji su u stalnom radnom odnosu sa naznakom početka rednog broja u evidenciji prvotuženog, te kao korisnik osiguranja kako za slučaj smrti osiguranika tako i za slučaj doživljenja (istek osiguranja) određena porodica zaposlenika, odnosno zaposlenici ili oboje uz posebnu saglasnost ugovarača. Ova odredba naknadno je mijenjana 2003. godine jednostrano od strane prvotuženog, kao ugovarača osiguranja, na način da je izostavljena obavezna posebna saglasnost ugovarača.

Po predmetnom ugovoru ili policama osiguranja nikada nisu izdate pojedinačne police u kojima su ugovarači i korisnici osiguranja poimenično nabrojani, zaposlenici nisu potpisnici police niti su izdali posebnu pisanu saglasnost na iste prilikom potpisivanja police uz naznaku osigurane svote, niti su im postojeće police uručene.

Premiju po predmetnom ugovoru o osiguranju plaćao je prvotuženi, kao ugovarač osiguranja, a iznos iste nije obezbjeđivan niti refundiran kroz plaće tužitelja ili od njih na bilo koji drugi način.

Prvotuženi je pred istek osiguranog perioda donio Odluku broj: I-6478/07 od 12.11.2007.godine kojom je izvršio izmjenu korisnika osiguranja po predmetnom ugovoru o osiguranju za slučaj doživljenja, na način da je sebe, kao ugovarača osiguranja, odredio korisnikom istog po isteku osiguranja.

Nakon toga, a po isteku osiguranja, prvo i drugotuženi su zaključili Sporazum o ispunjenju obaveza broj: 20114/2008 i broj: 25/08 od 28.01.2008. godine kojim su se sporazumjeli da će drugotuženi, kao osiguravač, prvotuženom, kao ugovaraču i korisniku osiguranja, isplatiti ukupan iznos naknade za slučaj doživljenja (istek osiguranja), te da se na taj način drugotužen, i kao osiguravač, oslobađa svake dalje obaveze po predmetnom ugovoru o osiguranju i to kako prema zaposlenicima prvotuženog, tako i prema trećetuženom, s obzirom na statusne promjene kod prvotuženog, budući da se istim sporazumom prvotuženi obavezao da razmjerni dio primljenog iznosa isplati trećetuženom.

Ukupan iznos naknade za slučaj doživljenja (istek osiguranja) od 12.328.703,87 KM drugotuženi je isplatio prvotuženom, a prvotuženi je od toga iznos od 343.560,00 KM isplatio trećetuženom, na ime premija koje je trećetuženi plaćao za preuzete zaposlenike od svog osnivanja do isteka osiguranog perioda.

Tužitelji smatraju da je prvotuženi nezakonito postupao kada je donio Odluku broj: I-6478/07 od 12.11.2007.godine, da su prvo i drugotuženi nezakonito postupali kada su zaključili Sporazum o ispunjenju obaveza broj: 20114/2008 i broj: 25/08 od 28.01.2008. godine, te da su na taj način tužiteljima uzrokovali štetu koja se ogleda u onemogućavanju tužitelja da ostvare dobit kroz naplatu naknade za slučaj doživljenja (istek osiguranja). Ovo iz razloga što ugovarač osiguranja nije mogao bez posebne saglasnosti tužitelja, kao korisnika osiguranja, izvršiti promjenu korisnika osiguranja niti je drugotuženi, kao osiguravač, smio tom novoodređenom korisniku isplatiti naknadu.

Prvotuženi, kao ugovarač osiguranja, smatra da je obzirom da je isključivo on plaćao premije osiguranja za sve svoje zaposlenike bio ovlašten izvršiti promjenu korisnika osiguranja za slučaj doživljenja (istek osiguranja), posebno jer je u godini u kojoj je ova promjena izvršena poslovao sa višemilionskim gubitkom, a plaćanje naknade zaposlenicima za sobom bi povlačilo i dodatna davanja na ime poreza i doprinosa.

Drugotuženi smatra kako je za njega, kao osiguravača, mjerodavna jedino izjava ugovarača osiguranja da vrši promjenu korisnika osiguranja, sve u skladu sa članom 946. i 959. ZOO, te da je on u cijelosti isplatio naknadu za slučaj doživljenja (istek osiguranja) prvotuženom, na koji način se u cijelosti oslobodio obaveze i prema tužiteljima kao zaposlenicima prvotuženog, ali i prema trećetuženom kao pravnom subjektu koji je osnovan naknadno i koji je u jednom dijelu preuzeo prava i obaveze prvotuženog.

Trećetuženi smatra da nije pasivno legitimisan jer nije učestvovao ni u donošenju sporne odluke ni zaključenja spornog sporazuma niti mu je išta isplaćeno po tom osnovu, iako je nesporno preuzeo pojedine zaposlenike prvotuženog.

Nakon što je održano pripremno ročište dana 05.09.2017. godine, prvostepeni sud je dana 08.11.2017. godine donio rješenje kojim je odredio zastoj postupka do okončanja postupka pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine, po zahtjevu za rješavanje spornog pravnog pitanja u navedenom predmetu.

Prvostepeni sud je dao sopstveno tumačenje spornog pravnog pitanja na način da smatra da je u smislu člana 905. stav 3. ZOO ugovarač osiguranja imao pravo da kroz donošenje pobijane Odluke broj: I-6478/07 od 12.11.2007. godine i kasnije Sporazuma o ispunjenju obaveza broj: 20114/2008 i broj: 25/08 od 28.01.2008. godine sebi obezbijedi povrat novca koji je kroz plaćanje premije osiguranja uplatio osiguravaču te da se osiguravač isplatom cjelokupnog iznosa oslobodio obaveza prema tužiteljima, a što znači da nisu ništavi Odluka prvotuženog i Sporazumi prvo i drugotuženog, koje pobijaju tužitelji.

Odredbom člana 61a. stav 1. ZPP propisano je da će prvostepeni sud po službenoj dužnosti ili na prijedlog stranke zahtjevom pokrenuti postupak pred Vrhovnim sudom Federacije BiH radi rješavanja spornog pravnog pitanja, ako u postupku pred prvostepenim sudom u većem broju predmeta postoji potreba da se zauzme stav o spornom pravnom pitanju koje je od značaja za odlučivanje o predmetu postupka pred prvostepenim sudovima.

U ovom konkretnom slučaju Općinski sud u Mostaru „traži pomoć“ u rješavanju konkretnog predmeta na način da traži od ovog suda da mu odgovori konkretno da li su navedena Odluka i Sporazumi koje je donio prvotuženi i zaključili prvo i drugotuženi u smislu člana 905. stav 3. ništavi, te kakve su eventualno pravne posljedice utvrđenja ništavosti istih.

Imajući u vidu način na koji su definisana sporna pravna pitanja, ovaj sud ocjenjuje da Općinski sud u Mostaru na ovaj način **traži rješavanje konkretnog predmeta**, zbog čega se ne radi o spornom pravnom pitanju, u smislu naprijed citirane odredbe člana 61a. stav 1. ZPP.

Ovo iz razloga što institut spornog pravnog pitanja treba da da odgovor o pravnom značenju procesne ili materijalne pravne norme i njegova je svrha da se Vrhovni sud Federacije BiH izjasni o primjeni propisa u slučaju njihove nepreciznosti, kontradiktornosti ili različite primjene u praksi, odnosno o pitanjima koja su od značaja za jedinstvenu primjenu zakona i ujednačavanju sudske prakse.

U ovoj konkretnoj pravnoj stvari to nije slučaj, jer su pitanja na koja traži odgovor prvostepeni sud po podnesenom zahtjevu za rješavanje spornog pravnog pitanja uređena odredbama Glave 27. Zakona o obligacionim odnosima, odredbama člana 103. do 111. i člana 154. do 193. istog zakona, koje odredbe su, po mišljenju ovog suda, jasno i precizno određene i primjenjive su na konkretan slučaj, pa kako uloga ovog suda u primjeni člana 61a. stav 1. ZPP nije davanje tumačenja pojedinih odredaba materijalnog prava niti davanje mišljenja o

pojedinin zakonskim odredbama, a što traži prvostepeni sud, to se postavljena pitanja i ne smatraju spornim pravnim pitanjima, u smislu člana 61a. stav 1. ZPP.

Sem toga, podnosilac zahtjeva nije naveo da li je sudska praksa prvostepenih sudova o tim pitanjima različita, pa je iz svih naprijed navedenih razloga, primjenom člana 61d. stav 2. ZPP, ovaj sud odlučio kao u izreci odluke.

Predsjednica Građanskog odjeljenja
Zdravka Grebo-Jevtić, s.r.